

NEWSLETTER

KONKURENCJA Październik 2017

Temat Miesiąca

Prawa przedsiębiorcy podczas kontroli z przeszukaniem Prezesa UOKiK

Prawo do prywatności, chociaż ograniczone, przysługuje również przedsiębiorcom. Takie stwierdzenie stało się podstawą wydane-go przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej: „SOKiK”) orzeczenia, o którym pisaliśmy w sierpniowym Newsletterze.

Przez lata praktyką UOKiK - w trakcie kontroli z przeszukaniem prowadzonych w siedzibie przedsiębiorcy - było kopiowanie całych elektronicznych nośników danych (np. dysków twardej). Takie dyski były następnie miesiącami dokładnie analizowane w zaciszu urzędniczych pokoi.

SOKiK bardzo negatywnie odniósł się do takiej praktyki Prezesa UOKiK i uznał, że może ona naruszać prawa przedsiębiorców. W ocenie sądu kopiowanie całych nośników danych wykracza poza to, co jest konieczne dla przeprowadzenia postępowania administracyjnego. Ponadto SOKiK wskazał, że możliwość dokonania przeszukania przez organ jest wyjątkiem od zasady ochrony prywatności i jego rozszerzenie jest niedopuszczalne.

Chociaż zażalenie przedsiębiorcy zostało oddalone (Prezes Urzędu nie analizował ostatecznie zawartości nośników) wytyczne określone w postanowieniu Sądu powinny być stosowane przy wszystkich kontrolach prowadzonych przez Prezesa UOKiK.

Tak też dzieje się w praktyce. Z wypowiedzi prasowych urzędników UOKiK wynika, że od chwili wydania orzeczenia, wieloletnia praktyka została zmieniona i elektroniczne nośniki danych są obecnie przeszukiwane jedynie w siedzibie przedsiębiorcy. Prezes UOKiK – Marek Niechciał w jednym z wywiadów podkreślił, że nowe zasady będą „utrudniać” pracę urzędników tj. będą mogli przeglądać dyski twarde wyłącznie w siedzibie przedsiębiorcy. W konsekwencji postępowania kontrolne będą trwały dłużej. Jest to istotne zastrzeżenie, ponieważ do działań organu antymonopolowego nie stosują się zasady ograniczające czas trwania kontroli z ustawy o swobodzie działalności gospodarczej (od 12 do 48 dni w zależności od wielkości przedsiębiorcy). SOKiK odniósł się również do tego argumentu jednoznacznie wskazując, że „utrudnienia jakie wiążą się dla organu (...) nie mogą wyłączać gwarancji przyznanej przedsiębiorcy, jaką jest prawo uczestniczenia w czynnościach przeszukiwania”.

Nowa praktyka, pomimo wydłużenia postępowania, ma na celu uwzględnienie praw przeszukiwanego. Jest to krok w stronę urze-

czywistnienia ochrony przed tzw. fishing expeditions – kontrolami prowadzonymi w celu zebrania jakichkolwiek dowodów przeciwko przedsiębiorcy, w tym niezwiązanych z danym postępowaniem. Ograniczenie możliwości przeglądania dokumentów przedsiębiorcy bez jego nadzoru przyczyni się także do wzmocnienia ochrony tajemnicy adwokackiej i innych tajemnic prawnie chronionych.

Niezależnie przeszukiwany podmiot nie może zapominać o prawach jakie przysługują mu w trakcie kontroli z przeszukaniem:

- Przeszukanie może być dokonane jedynie za zgodą SOKiK i w zakresie określonym w wydanym przez niego upoważnieniu. Oznacza to, że organ może zbierać jedynie dowody, które wykazują związek ze sprawą. Nie stoi to jednak na przeszkodzie skopiowaniu dokumentu, który tylko na pierwszy rzut oka wyda się związany ze sprawą, chociaż ostatecznie nie będzie przydatny dla postępowania.

- Przedsiębiorca ma prawo zgłosić zastrzeżenia do protokołu kontroli w ciągu 7 dni od przedstawienia mu go do podpisu. Jest to szansa na zaznaczenie uchybień, które mogą być podnoszone w toku dalszego postępowania. W przypadku uznania zastrzeżeń za zasadne, pracownik prowadzący kontrolę zmienia lub uzupełnia odpowiednią część protokołu. Może on również podjąć dodatkowe czynności kontrolne.

- W ciągu 7 dni od dnia dokonania czynności kontrolnej, przedsiębiorca może również złożyć zażalenie do SOKiK, gdy wykracza ona poza zakres kontroli, lub w inny sposób narusza prawo. Złożenie zażalenia nie wstrzymuje prowadzenia kontroli. Jeżeli jednak zostanie ono uwzględnione, uzyskane w ten sposób dowody nie mogą być wykorzystane w żadnym postępowaniu przed Prezesem UOKiK.

- Przedsiębiorca ma prawo otrzymać jeden egzemplarz protokołu. Dzięki temu możliwe jest odtworzenie przebiegu kontroli (zwłaszcza, gdy były zgłaszane zastrzeżenia) i ustalenie, czy prawa przedsiębiorcy rzeczywiście były przestrzegane.

Wskazane uprawnienia, to tylko niektóre z gwarancji przysługujących przedsiębiorcom w postępowaniu antymonopolowym. Warto o nich wiedzieć, aby broniąc swoich praw przyczyniać się do zmiany utrwalonych praktyk, które mogą je naruszać.

ORZECZENIE

Nowe kompetencje Prezesa UOKiK?

W ostatnim czasie na stronie Rządowego Centrum Legislacji opublikowany został szeroko komentowany projekt Ustawy o jawności życia publicznego, która ma pomóc w zwalczaniu korupcji w sektorze publicznym, jak i wśród przedsiębiorców.

Wśród wielu proponowanych rozwiązań warto m.in. zwrócić uwagę na:

- przyznanie nowych kompetencji Prezesowi UOKiK, oraz
- wprowadzenie regulacji mających na celu ochronę sygnalistów – osób, które będą informować organy państwa o możliwych praktykach korupcyjnych.

na przedsiębiorcach, którzy są co najmniej średnimi przedsiębiorcami w rozumieniu ustawy o swobodzie działalności gospodarczej.

Z dniem wejścia w życie ustawy, Prezes UOKiK stanie się organem kompetentnym do wymierzania kar finansowych na przedsiębiorców, u których takie procedury nie będą stosowane, lub okażą się one pozorne bądź nieskuteczne. Kara będzie nakładana na wniosek Szefa Centralnego Biura Antykorupcyjnego, który po przeprowadzeniu kontroli, będzie musiał sporządzić wniosek o ukaranie (określający wysokość kary) i poinformować o nim przedsiębiorcę. Jeżeli w ciągu 30 dni wskazana kwota nie zostanie uiszczona, Prezes UOKiK będzie mógł nałożyć karę. Zgodnie z projektem może ona wynosić od 10.000 do 10.000.000 zł.

Jeżeli okaże się, że naruszenie procedur antykorupcyjnych będzie nieznaczne, lub nie będzie miało wpływu na popełnienie przez osobę, która działa w imieniu lub na rzecz przedsiębiorcy zarzucanych mu przestępstw, Prezes UOKiK będzie mógł odstąpić od wymierzenia kary.

Ochrona sygnalistów

W projekcie przewidziano także przepisy dotyczące sygnalistów. Ostatnio pilotażowo instytucję tę próbuje wprowadzić Prezes UOKiK, o czym pisaliśmy w Newsletterze z listopada 2016 r. i kwietnia 2017 r. Dotychczas były to jednak działania nieformalne, oparte na swobodnej współpracy Prezesa UOKiK i informatorów. Nowa ustawa ma sformalizować ich status i zapewnić im ochronę. Proponowane regulacje dotyczą przede wszystkim:

1. Nadawania statusu sygnalisty – będzie on udzielany przez prokuratora osobie, która zgłosi wiarygodne informacje o popełnieniu wymienionych przez ustawę przestępstw, będącej pracownikiem, lub osobą związaną stosunkiem umownym z podmiotem, którego dotyczą informacje.
2. Zapewnieniu ochrony sygnalistów polegającej m.in. na:

- Uniemożliwieniu rozwiązania umowy o pracę lub stosunku umownego z sygnalistą,
- Uniemożliwieniu zmiany warunków umowy o pracę lub innej umowy na mniej korzystne (w tym dotyczących miejsca pracy, wynagrodzenia),
- Uzależnieniu rozwiązania lub zmiany umowy od uzyskania zgody prokuratora,
- Obowiązki zakazów rozwiązania lub zmiany warunków umowy również przez 1 rok od umorzenia postępowania lub zakończenia go prawomocnym orzeczeniem,
- Zapewnieniu sygnaliście odszkodowania w wysokości dwukrotnego rocznego wynagrodzenia, a sygnaliście związanemu stosunkiem umownym – w wysokości całkowitej kwoty należnej płatności, jeżeli bez zgody prokuratora umowa została rozwiązana lub zmieniono jej warunki.

Wymienione regulacje odnoszą się do postępowań antykorupcyjnych. Można jednak przypuszczać, że będą one stosowane również do innych typów sygnalistów np. zgłaszających Prezesowi UOKiK przypadki naruszenia prawa ochrony konkurencji.

Należy podkreślić, że przedstawione rozwiązania dotyczą projektu ustawy, który w toku prac sejmowych może jeszcze ulec wielu zmianom. Warto jednak śledzić je na bieżąco, ponieważ zgodnie z projektem, ustawa ma wejść w życie jeszcze w 2017 r.

AKTUALNOŚCI

Zapraszamy na warsztaty z cyklu „Aspekty prawne w marketingu”. 15 listopada 2017 r. spotkanie pt. „Konkursy i loterie – aspekty prawne w marketingu” poprowadzi radca prawny Przemysław Rybicki. W programie m.in. o czym należy pamiętać organizując konkurs lub loterię, przykłady sytuacji w których loterie i konkursy mogą naruszać prawo. [Zapisy na stronie organizatora.](#)